

1

Mensbeelden 2021

1- Hannah Arendt

Petra Bolhuis-Maieutiek

Maieutiek-mensbeelden-2021

1

2

Introductie

Inhoud

- Arendt over het totalitarisme;
- Dennett over ons brein en de vrije wil;
- Butler over Gender;
- Rorty over leven in onzekere tijden.

Opzet

- introductie in het eerste uur met als uitgangspunt de citaten van de filosoof zoals op de website beschikbaar.
- Gesprek over de relatie theorie-praktijk

Maieutiek-mensbeelden-2021

2

3

Arendt 1906-1975

Maieutiek-mensbeelden-2021

3

4

Haar basis onderzoek is totalitarisme

- Joodse denker in tijd dat Hitler aan de macht komt in Duitsland.
- Blucher haar tweede echtgenoot is een kritische ex-communist.
- Gevlucht naar Amerika en zij gaat daar onderzoeken wat er gebeurde in Duitsland en Rusland.
- Duitsland was cultureel bloeiend en toch komt juist daar het nazisme aan de macht.
- Rusland wil de macht aan het volk, maar krijgt een tiran als Stalin.
- Arendt noemt beide bestuursvormen Totalitarisme

Maieutiek-mensbeelden-2021

4

5

Is totalitarisme te begrijpen?

Hannah Arendt krijgt daar veel kritiek op. Zij zegt Begrijpen is niet vergoelijken.

- Begrijpen is handvatten bieden opdat het 'dit nooit weer' handen en voeten kan krijgen.
- Kunnen we leren van de geschiedenis? Ja ook al herhaalt het zich nooit op dezelfde wijze.
- Kunnen we zelf iets doen? Ja in onze activiteiten en in ons denken zitten elementen die totalitarisme kunnen stimuleren of tegenwerken.

Maieutiek-mensbeelden-2021

5

6

Totalitarisme wordt mogelijk doordat

- Er grote onzekerheid en richtingloosheid heers.
- Er leiders zijn die het onbehagen bijeenrapen en betere tijden beloven, maar dan wel nadat het eerst erger wordt.
- Er gedachteloos efficiënt wordt gewerkt op plekken waar dat niet zou moeten, waardoor kritiek ontbreekt.
- Er groepen mensen worden aangewezen als overbodigen. (nuttelos, verkeerde denkbeelden)
- Er objectieve vijanden worden aangewezen. Deze groepen zijn onverbeterbaar alleen verwijdering maakt de goede wereld mogelijk.

Maieutiek-mensbeelden-2021

6

7

De filosofie heeft te veel aandacht voor contemplatie

Wat wij mensen doen (Vita Activa of de menselijke conditie)

- Arbeid =cyclisch
- Werk = om arbeid gemakkelijker te maken

Efficiënt en doelgericht

- Handelen = vrijheid, ontmoeting, het nieuwe, onvoorspelbaar, groei en verandering

Mazeutiek-mensbeelden 2021

7

8

Denken moet zijn als handelen

- Denken = steeds opnieuw na-denken.
- Denken is niet persé slim of intelligent zijn, maar iets wat min of meer iedereen kan.
- Wat kun je dan? Iets wat Eichmann ontbrak volgens Arendt namelijk weten wanneer het stop-en-denken van je gevraagd wordt.
- Meestal niet politiek, maar een vorm van jezelf eenduidig (non-contradictoir) houden,
- Maar soms heel erg politiek namelijk wanneer de gebeurtenissen in wereld in een razend tempo uit de hand lopen. Wie dan blijft denken valt vanzelf op en neemt -gewild of ongewild- een plek in die politiek wordt.

Mazeutiek-mensbeelden 2021

8